

Türkiye'deki Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Konulu Tezlerin İncelenmesi: Bir İçerik Analizi Çalışması

Analysis of Organizational Citizenship Behaviors Studies Conducted in Turkey: A Content Analysis

Didem KOŞAR¹

¹ Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yönetimi
A.B.D. didemkosar@hacettepe.edu.tr

Makalenin Geliş Tarihi: 21.01.2018

Yayına Kabul Tarihi: 21.02.2018

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de 2000-2017 yılları arasında örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tez çalışmalarının kapsamlı ve bütüncül bir şekilde analiz edilmesidir. Bu çalışmada, içerik analizi türlerinden betimsel içerik analizi yöntemi ve kategorik çözümleme tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan ve 2000-2017 yılları arasında yapılan örgütsel vatandaşlık davranışıyla ilgili tezler, örneklemini ise çalışmada belirlenen ölçütlere uyan Türkiye'de yapılan ve erişime açık olan toplam 74 tez (yüksek lisans ve doktora) oluşturmaktadır. Verileri toplamak için Örgütsel Vatandaşlık Davranışına İlişkin Yapılan Tezleri İnceleme Formu hazırlanmıştır. Çalışma sonucunda toplanan veriler Excel programına aktarılmış, özet tablolar kullanılmış, sonrasında görsel olarak tabloşturmalar yapılarak analizler tamamlanmış ve elde edilen kategorilerin frekansı verilmiştir. Tezler genel olarak incelendiğinde; 2000-2004 yılların arasında hiçbir tezin yapılmadığı, kamu üniversitelerinde daha çok tez yapıldığı, İstanbul, Ege ve Batı Anadolu bölgelerinde tezlerin yoğunlaştığı, genellikle yüksek lisans tezlerinde konunun çalışıldığı, demografik değişkenlere göre incelemelerin yapıldığı, nicel araştırma yöntemlerinin sıklıkla kullanıldığı, çoğunlukla anketlerle verilerin toplandığı, basit seçkisiz örnekleme yöntemlerinin tercih edildiği ve betimsel istatistik, Anova ve t-testinin analiz yöntemi olarak sık sık kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışma sonucunda bu konuda yapılacak ardıl çalışmalarda örneklem bölgelerinin, verilerin toplandığı okul ve katılımcı türlerinin, araştırma yöntemlerinde, desenlerinde, verilerin toplandığı katılımcılarda, veri toplama araçlarında çeşitlemeye gidilmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Örgütsel Vatandaşlık Davranışı, Betimsel İçerik Analizi, Kategorik Çözümleme

ABSTRACT

The aim of this research is to analyze the dissertations on organizational citizenship conducted from 2000 to 2017 in Turkey. In this study, one of the content analysis forms which is descriptive content analysis and categorical analysis techniques were used. The population of the study is composed of the thesis about organizational citizenship conducted between 2000 and 2017 that are found in Council of Higher Education Thesis Center. The sample of the study is composed of 74 thesis (masters and doctoral) that meet the criteria set of the study, conducted in Turkey and open to access. In order to collect data The Form for Analyzing Studies on Organizational Citizenship was prepared. Data collected were transferred to Excel program, summary tables were used, analyses were completed after the tables were done and the frequencies of the categories were presented. As the theses are generally examined, it is seen that no thesis was conducted between 2000 and 2004, most of the thesis were conducted in public universities; they were mostly conducted in İstanbul, Aegean and West Anatolia regions, there have been more master's thesis on the subject, analysis were mostly done according to the demographic variables, quantitative methods were mostly used, data were often collected via questionnaires, simple random sampling was mainly preferred, descriptive analysis, Anova and t-test analysis methods were mostly used. As a result of the study it can be offered that sequent studies with different sampling regions, school and participants, methods, research designs and data collection tools can be conducted

Keywords: *Organizational Citizenship Behavior, Descriptive Content Analysis, Categorical Analysis*

GİRİŞ

Örgütsel davranış alanına giren çalışma konuları literatürde sık sık araştırmalara konu olmakta ve araştırmacılar tarafından çalışılmaktadır. Bu alana giren konular oldukça çeşitlilik göstermekle birlikte örgütsel davranış konusunda; örgütsel sosyalizasyon (Kondakçı, 2017), itibar yönetimi (Ergün, 2017), mizah (Recepoğlu, 2011, 2017), örgüt sağlığı (Korkmaz, 2005; Recepoğlu, 2011), örgütsel ikiyüzlülük (Alawamleh, 2013; Brunsson, 2002; Finnemore, 2009; Kılıçoğlu, Yılmaz ve Karadağ, 2014, Koşar ve Koşar, 2017), güç kaynakları (French ve Raven, 1959; Koşar, 2008; Koşar ve Çalık, 2011; Mintzberg, 1983), örgütsel bağlılık (Allen ve Meyer, 1990; Balay, 2000a, 2000b), örgüt kültürü ve iklimi (Buluç, 2013; Handy, 1981; Harrison, 1972; Hofstede, 1997; Schein, 1985; Şişman, 2002; Terzi, 1999), değişim ve yenileşme (Erdoğan, 2015; Örucü, 2013; Özdemir, 2013, 2017), motivasyon (Dönmez, 2013), örgütsel vatandaşlık davranışı (Arlı, 2011; Belenkuyu ve Yücel, 2017; Dağlı ve Çalık, 2016; Koşar ve

Yalçınkaya, 2013; Organ, 1997; Ölçüm-Çetin, 2004; Sezgin, 2005), etkileme taktikleri (Beycioğlu ve Şahin, 2017; Dağlı ve Çalık, 2016; Koşar, 2016; Yukl, 2013; Yukl ve Falbe, 1990; Yukl ve Tracey, 1992) sıklıkla araştırma yapılan konular arasında yer almaktadır.

Literatür incelendiğinde, örgütsel vatandaşlık davranışına ilişkin yapılan çalışmaların özellikle son yıllarda arttığı görülmektedir. Bu çalışmalarda örgütsel vatandaşlık davranışı ile liderlik (Çakıroğlu, 2016; Yılmaz, 2017), değer algıları (Serin ve Buluç, 2014), etkileme taktikleri (Dağlı ve Çalık, 2016), farklılıkların yönetimi (Kurtulmuş, 2014), örgütsel adalet (Akgüney, 2014, Laçinoğlu, 2010), güç kaynakları (Demir, 2014), örgüt kültürü (Arlı, 2011), örgütsel politika (Çelik, 2017), örgütsel güven (Arlı, 2011; Zengin, 2011), okul farkındalığı (Dağlı ve Çalık, 2016) ve örgütsel bağlılık (Çelik, 2017; Kurtulmuş, 2014) ele alınarak incelendiği görülmektedir. Ancak literatür taraması kapsamında örgütsel vatandaşlık davranışıyla ilgili yapılan çalışmalara ilişkin, çalışmaların benzer ve farklı yönlerini ortaya koyan, elde edilen bilgilerin sistematik ve kapsamlı bir incelemesi yapan çalışmaların yapılmadığı görülmektedir. Bu çalışma ile örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan araştırmaların betimsel bir sentezi sunularak bundan sonra yapılacak teorik ve uygulamalı çalışmalara katkı sağlanabileceği düşünülmektedir.

Örgütsel Vatandaşlık Davranışı

Günümüzde ekonomik, kültürel, politik, sosyal değişimler örgütleri etkilemektedir. Bu hızlı değişim sürecinde örgütler etkililiklerini ve verimliliklerini artırarak varlıklarını sürdürebilme çabası içindedirler. Resmi görev tanımlarının dışında da örgütlerini geliştirmeye katkıda bulunmak isteyen, örgütsel gelişim, değişim ve yenileşme çabalarında rol oynayan, nitelikli ve donanımlı çalışanlara duyulan ihtiyaç da bu bağlamda (Ghoshal, Bartlett ve Moran 1999; Karaman, Yücel ve Dönder, 2008; Somech ve Drach-Zahavy, 2004; Wagner ve Rush, 2000). Kurumların varlıklarını sürdürmesi, rekabette öne çıkması, işlev ve süreçlerini başarılı bir şekilde sürdürmesi çalışanlarının ekstra rol davranışları göstermesi ile mümkün olabilecektir. Bu davranış alanyazında örgütsel vatandaşlık davranışı olarak tanımlanmaktadır. Örgütsel

vatandaşlık davranışı, biçimsel ödül sisteminde doğrudan bulunmayan ancak örgütün işlevlerini ve süreçlerini verimli bir biçimde yerine getirmesine yardımcı olan, örgütün sosyal ve psikolojik ortamına katkıda bulunarak örgütsel amaçlara ulaşılmasına yardımcı olan, gönüllülük esasına dayalı davranışlardır (Organ, 1990). Örgütsel vatandaşlık davranışının özellikleri arasında resmi bir prosedüre bağlı olmaması, ekstra rol niteliği taşıması, kendiliğinden oluşması ve planlanmamış olması bulunmaktadır (Altıntaş, 2006). Bir başka tanımlamaya göre örgütsel vatandaşlık davranışları, çalışanların örgütlerinde ve sosyal çevrelerinde performanslarını artıran, takım ruhu yaratan, yönetsel verimliliği ve örgütün etkinliğini artıran faydalı ve içten gelen davranışlardır (Özer, 2009). Tanımlar incelendiğinde örgütsel vatandaşlık kavramının örgütte çalışanların gösterdikleri davranışları, örgütün daha uyumlu ve etkili çalışmasını sağlayan etmenleri, örgütlerin dinamiklerini, örgütün varlığını koruyan veya örgütün işlevlerini yerine getirmesini engelleyen durumları, tanımlanmış rol ve görevlerin ötesindeki ekstra davranış örüntüleriyle açıklamaya çalışan kavramlardan biri olduğu görülmektedir (Belenkuyu ve Yücel, 2017).

Alanyazın incelendiğinde örgütsel vatandaşlık davranışının iş doyumu, bağlılık, ruh hâli, kişilik özellikleri, kişi-örgüt bütünleşmesi, işin özellikleri, lider desteği, örgütsel adalet, örgüt kültürü, örgütsel güven gibi kavramlarla ilişkili olduğu görülmektedir (Arlı, 2011; Beşiktaş, 2009; Butler, 1991; Kamer, 2001; Memduhoğlu ve Yılmaz, 2010; Oktay, 1996; Yücel, 2006). Örgüt yöneticisinin çalışanları motive edici davranışları, çalışmaya uygun ortam hazırlaması, çalışanlarına liyakata bağlı şekilde adil davranması, ödüllendirmede objektif olması, tüm paydaşlarca birlikte kurumun güçlü bir kültüre sahip olması açısından işbirliği içinde çalışması, kişinin amaçları ile örgütün amaçlarının uyuşması bireylerin kurumlarının etkililiği için örgütsel vatandaşlık davranışı göstermelerinde etkilidir (Arlı, 2011).

Örgütsel vatandaşlık davranışının boyutları incelendiğinde farklı sınıflandırmalar olduğu görülmektedir (Smith, Organ ve Near, 1983; Graham, 1991; Farh, Zhong ve Organ, 2004; Organ, 1988). Organ (1988) örgütsel vatandaşlık davranışını yardımseverlik (altruizm), vicdanlılık (conscientiousness), sportmenlik (sportsmanship),

nezaket (courtesy) ve örgütsel erdem (civic virtue) şeklinde boyutlandırmıştır. Örgütte çalışanların birbirlerine yardımcı olmaları, mesleki anlamda destek vermeleri yardımseverlik (Karaman vd., 2008; Memduhoğlu ve Yılmaz, 2010). Katılım, kurallara ve düzenlemelere uyma, mola saatlerine dikkat etme gibi konularda örgütün asgari gerekliliklerinin ötesinde çalışanın gönüllü davranışlarından bir kısmı vicdanlılık (Farh vd., 2004); çalışanlar arasında gerginlik yaratacak her türlü olumsuzlukları tolere etme olarak tanımlanabilen boyut sportmenlik (Bülbül, 2010); başkalarının ihtiyaçlarına saygı duyma nezaket, örgütü ve örgütteki grupları ilgilendiren konularda sorumluluk sahibi ve yapıcı özellik taşıyan ilgi ve katılım örgütsel erdem (Konovsky ve Organ, 1996) boyutunu tanımlamaktadır.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de 2000-2017 yılları arasında örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tez çalışmalarının kapsamlı ve bütüncül bir şekilde analiz edilmesi ve örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılmış olan çalışmaların benzerlik ve farklılıklarının ortaya konmasıdır. Bu ana amaç doğrultusunda “örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tezlerin; (i) yayım yıllarına, (ii) üniversite türlerine, (iii) örneklem bölgelerine, (iv) yayım türlerine, (v) uygulandığı eğitim kademesine, (vi) çalışma konu alanlarına ve değişken türüne, (vii) araştırma yöntemlerine, (viii) veri toplama araçlarına, (ix) örneklem belirleme yöntemlerine ve (x) analiz yöntemlerine göre dağılımları nasıldır?” alt amaçlarına yanıt aranmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada, içerik analizi türlerinden betimsel içerik analizi yöntemi ve kategorik çözümlene tekniği kullanılmıştır. Kategorik çözümlene bir mesajın birimlere bölünerek önceden saptanmış veya inceleme sırasında eklenen ölçütlere göre kategoriler hâlinde gruplandırılmasıdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001).

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan ve 2000-2017 yılları arasında yapılan örgütsel vatandaşlık davranışıyla ilgili tezler oluşturmaktadır. Bu çalışmada yeterli büyüklükte örnekleme ulaşabilmek ve güncel yayınlarla çalışabilmek için amaçlı örneklem alma yoluna gidilmiştir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). Çalışmaya dâhil edilen tezlerde anahtar kelimeler, başlık, özet, dizin, eğitim ve öğretim konu (education and training) bilgilerine dikkat edilmiş ve amaca hizmet eden tezler çalışmanın örnekleme alınmıştır. Bu arama ölçütlerine uyan tezlerin içerikleri de ayrıntılı olarak incelenmiş ve arama ölçütlere uymasına rağmen çalışmanın amacına hizmet etmeyen dört içeriğe uymayan çalışma, üç metaanaliz çalışması, bir veri madenciliği çalışması ve bir turizm alanıyla ilgili yapılmış çalışma olmak üzere toplam dokuz tez örnekleme dışında bırakılmıştır. Bu filtrelemelerden sonra ise araştırmanın örneklemini Türkiye’de yapılan ve erişime açık olan toplam 74 tez (yüksek lisans ve doktora) oluşturmaktadır.

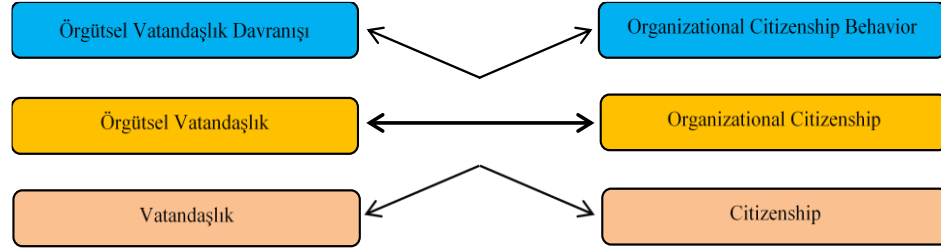
Veri Toplama Aracı

Bu çalışma kapsamında *Örgütsel Vatandaşlık Davranışına İlişkin Yapılan Tezleri İnceleme Formu* hazırlanmıştır. Bu formda çalışmaların; yayım yılları, üniversite türleri, örnekleme bölgeleri, yayım türleri, uygulandığı eğitim kademesi, çalışma konu alanları ve değişken türü, araştırma yöntemleri, veri toplama araçları, örnekleme belirleme yöntemleri ve analiz yöntemlerinin yer aldığı kutucuklar yer almaktadır. Örnekleme alınan tezlerin sayısı arttıkça ihtiyaçlara göre her bir alt başlığın altında yeni kutucuklara yer verilerek forma son şekli verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Çalışmada yer alacak olan araştırmalara ilişkin bazı ölçütler belirlenmiştir. Bunlar; (i) öncelikle çalışmaya dâhil edilecek çalışmaların belirlenmesinde YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından faydalanılmış, (ii) çalışmaya dâhil edilen çalışmalar için son tarih 1 Ocak 2018 olarak belirlenmiş, (iii) örnekleme grubunun Türkiye ile sınırlanması ve çalışmaların eğitim yönetimi alanına özgü olması kararlaştırılmış, (iv) tezlerde anahtar kelimelere, başlığa, özete, dizine ve eğitim ve öğretim konu bilgilerine dikkat

edilmiş, (v) verilerinin toplanmasında belirlenen anahtar kelimeler hem Türkçe hem de İngilizce olarak taramalarda kullanılmış (Şekil 1) ve son olarak (vi) bu amaçlara hizmet eden tezlerden veriler toplanmıştır.

Şekil 1. Verilerin toplanmasında kullanılan anahtar kelimeler

Verilerin Analizi

Bu çalışmada içerik analizi türlerinden kategorik çözümleme tekniği kullanılmıştır. Aramalar anahtar kelimelere, başlığa, özete, dizine, eğitim ve öğretim konu ölçütleri doğrultusunda daraltılarak yapılmış; tekrarlı yayınlar ve amaca hizmet etmeyen çalışmalar veri setinden çıkarılmıştır. Kategorik çözümlemelerde yazarların tezlerde belirtmiş oldukları beyanlar esas alınmıştır. Çalışma sonucunda toplanan veriler Excel programına aktarılmış, özet tablolar kullanılmış, sonrasında görsel olarak tablolaştırılmalar yapılarak analizler tamamlanmış ve elde edilen kategorilerin frekansı verilmiştir. Ancak toplam tez sayısı ile örneklem bölgeleri, eğitim kademesi, konu alanları ve değişken türleri, veri toplama araçları, örneklem belirleme ve analiz yöntemleri gibi değişkenler arasındaki toplamlardaki farklılık; bazı tezlerde birden çok örneklem bölgeleri, eğitim kademesi, konu alanları ve değişken türleri, veri toplama araçları, örneklem belirleme ve analiz yöntemlerinden faydalanılmasından kaynaklanmaktadır.

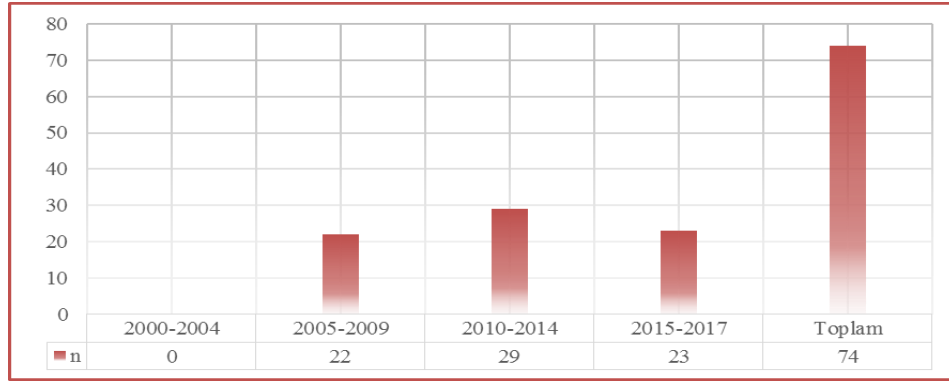
Bunların yanında geçerlik ve güvenirlik için ise yapılan işlemler; (i) veri toplanması ve analiz süreçlerinin ayrıntılı olarak anlatılması, (ii) Örgütsel Vatandaşlık Davranışına İlişkin Yapılan Tezleri İnceleme Formu adlı kodlama anahtarının çıkarılması ve (iii) bağımsız bir kodlayıcıdan yardım alınması ve kodlayıcılar arası tutarlığın (Miles ve Huberman, 1994),

(Güvenirlilik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100) hesaplanması ve uyuşum yüzdesinin %87 olarak bulunması ve değerin kabul edilebilir seviyede çıkması şeklindedir.

BULGULAR

Çalışmada belirlenen alt amaçlara ilişkin elde edilen bulgular aşağıda grafikler hâlinde sunulmuştur.

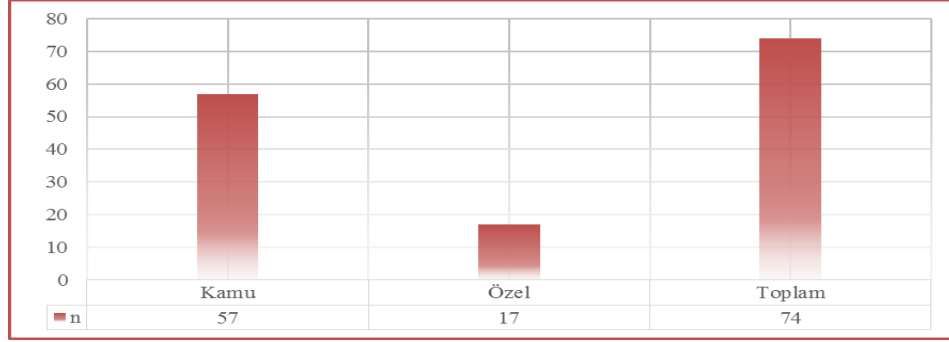
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Konusunda Yapılan Araştırmaların Yayımlarına Göre Dağılımı

Grafik 1. Tezlerin yayım yılları

Grafik 1 incelendiğinde, örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda 2005-2009 yılları arasında $n = 22$, 2010-2014 yılları arasında $n = 29$ ve 2015-2017 yılları arasında ise $n = 23$ tez yapıldığı görülmektedir. Konunun 2000-2004 yılları arasında hiçbir tezde ele alınmaması, örgütsel vatandaşlık davranışı konusunun 2005 ve sonrasında önem kazanmasından kaynaklanmaktadır.

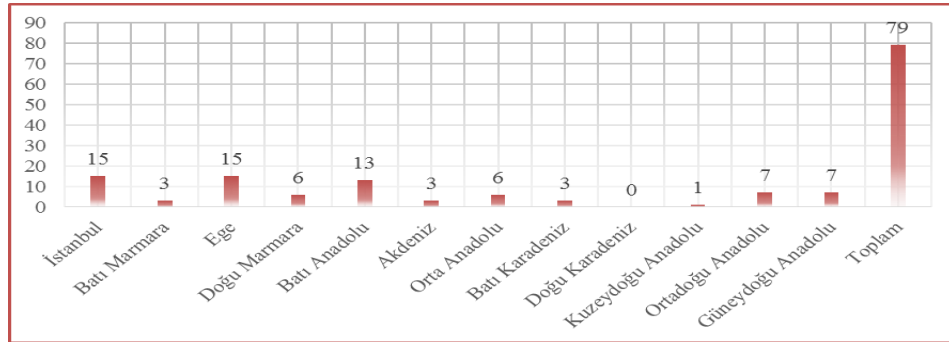
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Konusunda Yapılan Araştırmaların Üniversite Türlerine Göre Dağılımı

Grafik 2. Tezlerin yapıldığı üniversite türleri

Grafik 2 incelendiğinde, örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tezlerin büyük bir çoğunluğunun kamu üniversitelerinde ($n = 57$) yapıldığı, özel üniversitelerde de ($n = 17$) tez konusu olarak çalışıldığı görülmektedir.

Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Konusunda Yapılan Araştırmaların Örneklem Bölgelerine Göre Dağılımı

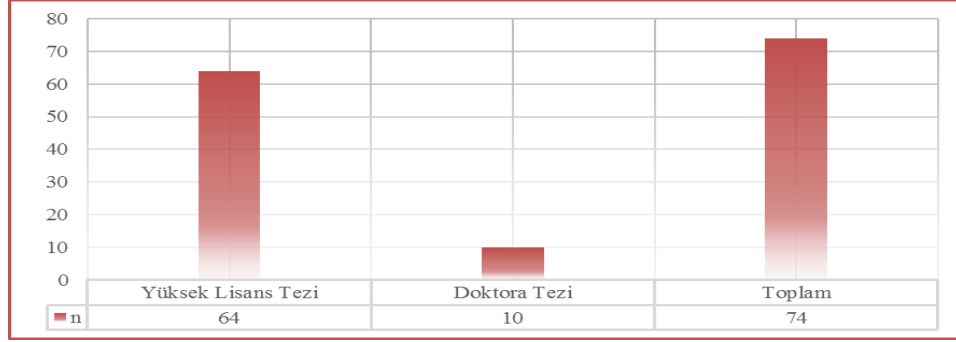

Grafik 3. Tezlerin örneklem bölgeleri

Grafik 3 incelendiğinde, örneklem bölgelerinin sınıflandırılmasında *Türkiye İstatistik Kurumu İstatistik Bölge Birimleri Sınıflaması* birinci düzeyi dikkate alındığı görülmektedir. Örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tezlerin örneklem

bölgelerine göre dağılımı incelendiğinde İstanbul ($n = 15$), Ege ($n = 15$) ve Batı Anadolu ($n = 13$) bölgelerinin sıklıkla örneklem olarak belirlendiği görülmektedir.

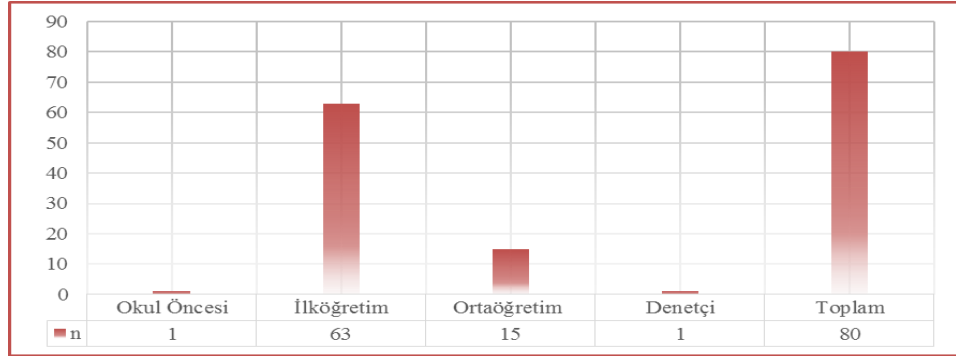
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Konusunda Yapılan Araştırmaların Yayım Türlerine Göre Dağılımı

Grafik 4. Tezlerin yayım türleri

Grafik 4 incelendiğinde, örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tezlerin büyük bir çoğunluğunun yüksek lisans tezlerinde ($n = 64$) çalışıldığı görülmektedir. Doktora tezlerinde de ($n = 10$) örgütsel vatandaşlık davranışı konusunun çalışıldığı görülmektedir.

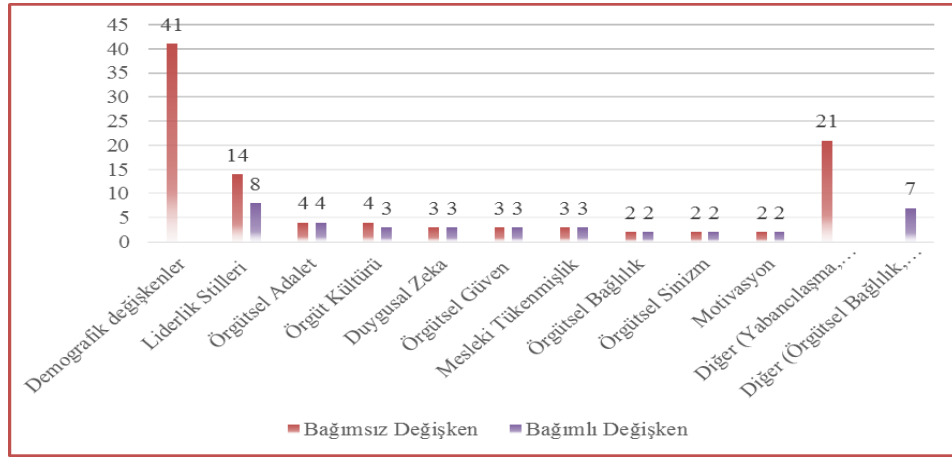
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Konusunda Yapılan Araştırmaların Eğitim Kademesine Göre Dağılımı

Grafik 5. Tezlerin eğitim kademeleri

Grafik 5 incelendiğinde, örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tezlerin çoğunlukla ilköğretim kurumunda ($n = 63$) yapıldığı, daha sonra ise ortaöğretim kurumunda ($n = 15$) çalışıldığı görülmektedir. Ancak okulöncesi ($n = 1$) ve Millî Eğitim Bakanlığında görevli denetçiler ($n = 1$) üzerinde ise bu konunun çalışılma sıklığı oldukça düşüktür.

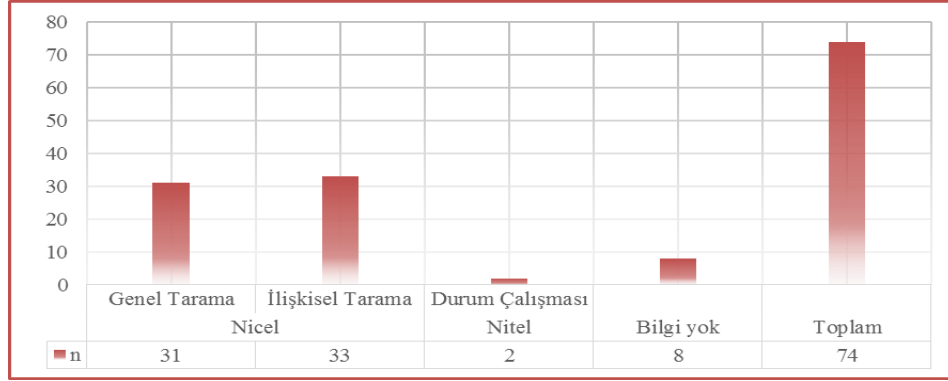
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Konusunda Yapılan Araştırmaların Konularına Alanlarına ve Değişken Türlerine Göre Dağılımı

Grafik 6. Tezlerin konu alanları ve değişken türleri

Grafik 6 incelendiğinde, örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tezlerde çoğunlukla demografik değişkenlerin ($n = 41$) bağımsız değişken olarak çalışıldığı, örgütsel vatandaşlık davranışının ise bağımlı değişken olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bağımsız değişken olarak kullanılan diğer değişkenler arasında yabancılaşma, duygusal emek, denetim odağı, güç kaynakları vb. ($n = 21$) yer alırken, bağımlı değişken olarak kullanılan diğer değişkenler arasında ise örgütsel bağlılık, örgütsel sessizlik, tükenmişlik, işe sarılma vb. ($n = 7$) yer almaktadır.

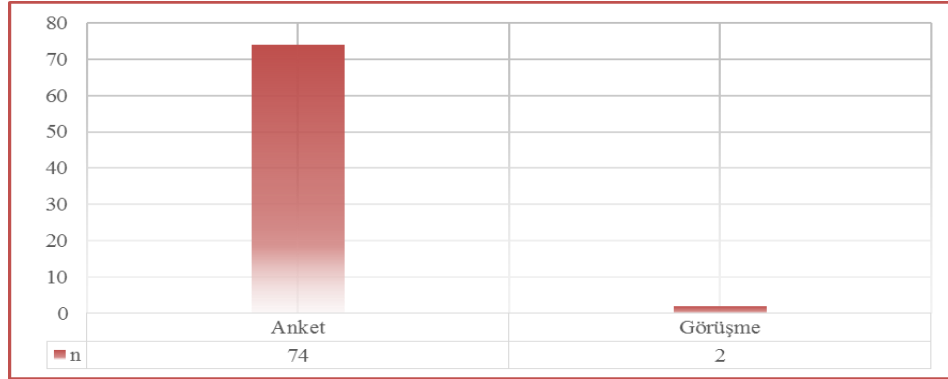
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Konusunda Yapılan Araştırmaların Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Grafik 7. Tezlerin araştırma yöntemleri

Grafik 7 incelendiğinde, örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tezlerin çoğunlukla nicel yöntemlerle ($n = 64$) yapıldığı, nitel yöntemlerle de ($n = 2$) tezlerin gerçekleştirildiği görülmektedir. Ancak bazı tezlerde ($n = 8$) ise araştırma yöntemi hakkında bir bilgi yer almamakta ve bu durum bilimsel araştırma açısından uygun olmayan bir durum ortaya çıkarmaktadır.

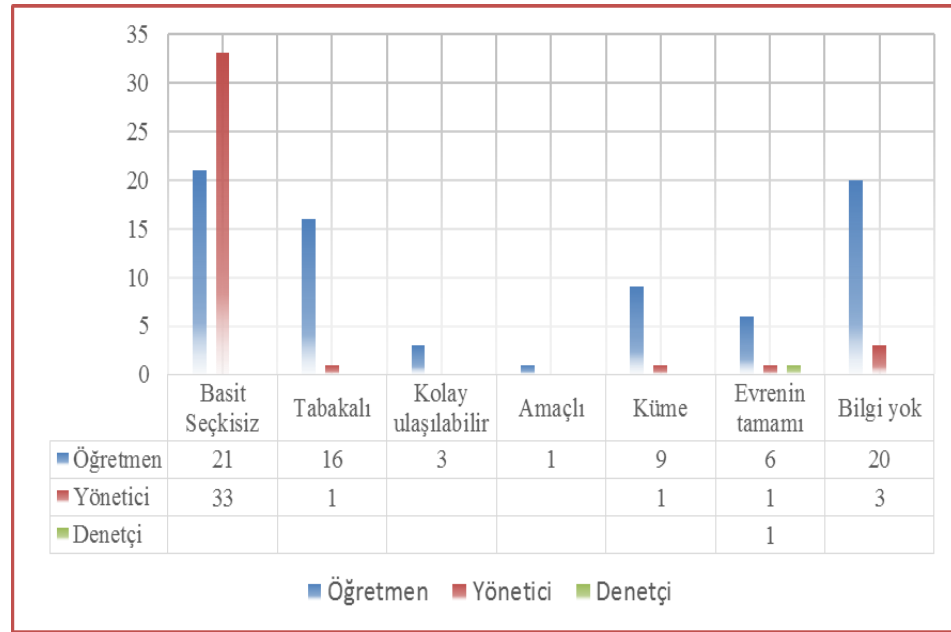
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Konusunda Yapılan Araştırmaların Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Grafik 8. Tezlerin veri toplama araçları

Grafik 8 incelendiğinde, örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tezlerin tamamında veri toplama aracı olarak anketin ($n = 74$), daha sonra ise görüşme tekniğinin ($n = 2$) kullanıldığı görülmektedir. Zaten ulaşılan tezlerin sadece iki tanesinde karma yöntem kullanılmış ve bu yüzden nicel veri toplama araçları başat olarak kullanılmıştır.

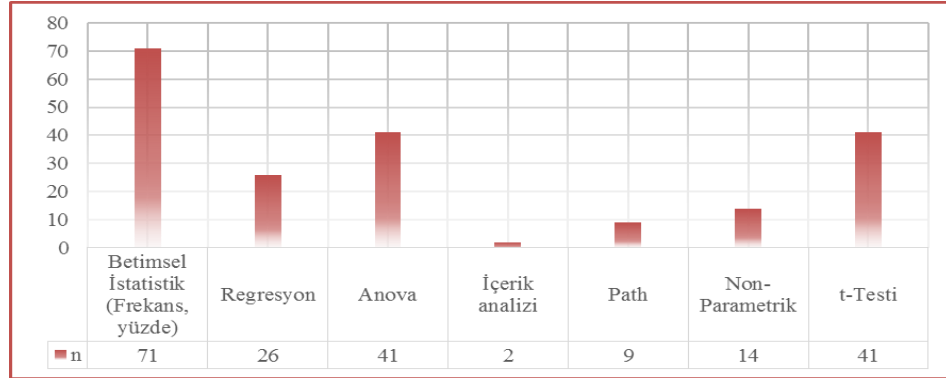
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Konusunda Yapılan Araştırmaların Örneklem Belirleme Yöntemlerine Göre Dağılımı

Grafik 9. Tezlerin örneklem belirleme yöntemleri

Grafik 9 incelendiğinde, örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tezlerdeki örneklemelerin çoğunlukla basit seçkisiz yöntemlerle ($n = 54$) belirlendiği, daha sonra ise tabakalı ($n = 17$) ve küme ($n = 10$) örnekleme yöntemleriyle örneklemin belirlendiği görülmektedir. Bazı çalışmalarda ise örnekleme yönteminin belirtilmemiş ($n = 23$) olması da dikkat çekici bir bulgu olarak görülmekte ve bu durum bilimsel araştırma açısından uygun olmayan bir durum ortaya çıkarmaktadır.

Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Konusunda Yapılan Araştırmaların Analiz Yöntemlerine Göre Dağılımı

Grafik 10. Tezlerin analiz yöntemleri

Grafik 10 incelendiğinde, örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tezlerde analiz yöntemi olarak çoğunlukla betimsel istatistiklerin ($n = 71$), daha sonra ise Anova ($n = 41$), t-testi ($n = 41$), regresyon ($n = 26$), non-parametrik ($n = 14$), Path ($n = 9$) ve içerik analizinin ($n = 2$) analiz yöntemi olarak kullanıldığı görülmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmanın sonuçları incelendiğinde, eğitim yönetimi alanında önemli bir çalışma alanı olan örgütsel vatandaşlık davranışı konusundaki tezlerin birbirine benzer bilimsel araştırma geleneğiyle gerçekleştirildiği görülmektedir. Örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tezler genel olarak incelendiğinde; 2000-2004 yılların arasında hiçbir tezin yapılmadığı, çoğunlukla kamu üniversitelerinde konunun tez olarak çalışıldığı, İstanbul, Ege ve Batı Anadolu bölgelerinde tezlerin yoğunlaştığı, büyük bir çoğunluğunun yüksek lisans tezi olduğu, ilköğretim kurumlarında daha fazla çalışıldığı, demografik değişkenlere göre incelemelerin çoğunlukla yapıldığı, nicel araştırma geleneğinin baskın olduğu, anketlerle veri toplamanın sıklıkla kullanıldığı, basit seçkisiz örnekleme yöntemlerinin tercih edildiği ve betimsel istatistik, Anova ve t-testinin analiz yöntemi olarak çoğunlukla kullanıldığı görülmektedir.

Araştırmanın ilk bulgusu örgütsel vatandaşlık davranışı konusundaki tezlerin son yıllarda sıklıkla tez konusu olarak çalışılmasıdır. Rol fazlası davranış olarak da değerlendirilen örgütsel vatandaşlık davranışı konusu, örgüt çalışanlarının durumlarının belirlenmesi açısından oldukça önemli görülmektedir. Bu açılarından değerlendirildiğinde Koşar, Er, Kılınç ve Koşar (2017) tarafından öğretmen liderliğine ilişkin yapılan çalışmaların betimsel içerik analiziyle incelendiği çalışmalarında da söz konusu kavramın son yıllarda sıklıkla çalışıldığı bulunmuştur. Çalışmanın diğer bir bulgu ise örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tezlerin kamu üniversitelerinde sıklıkla çalışılmasıdır. Bu bulgu Gökmen, Uysal, Yaşar, Kırksekiz, Güvendi ve Horzum'un (2017) uzaktan eğitim konusunda yapılan tezleri inceledikleri içerik analizi çalışmalarıyla örtüşmektedir. Gökmen ve diğerleri (2017) de gerçekleştirdikleri çalışmalarında kamu üniversitelerinde yapılan tezlerin daha ağırlıkta olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Çalışmada incelenen tezlerin örneklem bölgelerine göre dağılımı incelendiğinde örgütsel vatandaşlık davranışı konusunun İstanbul, Ege ve Batı Anadolu bölgelerinde daha fazla tezlere konu olarak seçildiği görülmektedir. Söz konusu örneklem bölgelerinin içerisinde yer alması, bu bölgelerin nüfus olarak Türkiye'nin İstanbul, Ankara ve İzmir gibi üç büyük iline sahip olması ve üniversite sayısının fazla olmasının yanında söz konusu bölgelerdeki akademisyenlerin bazılarının örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda çalışmalarının bulunmasından ve tez öğrencilerine söz konusu konuyu çalışmalarını önermelerinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanında Doğu Karadeniz bölgesinde örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda hiçbir tezin yapılmamış olması ve Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde sadece bir tezin yapılmış olması da bir diğer önemli bulgu olarak görülmektedir.

Örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tezlerin büyük bir çoğunluğunu yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. Gökmen ve diğerlerinin (2017) ve Koşar ve diğerlerinin (2017) çalışmalarında da benzer bir bulguya ulaşılmış ve yüksek lisans tezlerinde ilgili kavramın çoğunlukla çalışıldığı tespit edilmiştir. Eğitim kademesi açısından örgütsel vatandaşlık davranışı konulu tezler incelendiğinde ulaşılan tezlerin büyük bir çoğunluğunun öğretmenler üzerinde gerçekleştirildiği ve bu öğretmenlerin

ilköğretim kurumlarında çalışan öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu bulgu diğer araştırma bulgularıyla da örtüşmektedir (Koşar ve diğerleri, 2017; Sert, Kurtoğlu, Akıncı ve Seferoğlu, 2012). Ayrıca örgütsel vatandaşlık davranışı konusu tezlerde demografik değişkenlerle ilişkilendirilmiş yani tezlerde verilerin toplandığı kişilerin örgütsel vatandaşlık davranışı konusuna ilişkin algıları cinsiyet, yaş, kıdem ya da aynı okulda çalışma süresi vb. gibi demografik değişkenlerle ilişkilendirilerek incelenmiştir. Bu bulgu Koşar ve diğerlerinin (2017) araştırma bulgularıyla örtüşmektedir. Bununla birlikte örgütsel vatandaşlık davranışı konusu liderlik stilleri (Çakıroğlu, 2016; Yılmaz, 2017), örgütsel adalet (Akgüney, 2014), örgüt kültürü (Arlı, 2011), örgütsel güven (Koşar ve Yalçınkaya, 2013), değer algıları (Serin ve Buluç, 2014), örgütsel bağlılık (Kurtuluş, 2014) gibi değişkenlerle birlikte bağımlı ve bağımsız değişkenler olarak tezlerde çalışılmıştır.

Çalışmada örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tezlerin çoğunlukla nicel araştırma paradigmasıyla yapıldığı, sınırlı sayıda nitel araştırmalara yer verildiği görülmektedir. Ayrıca bu bulguyla ilişkili veri toplama aracı olarak da anketlerden sıklıkla faydalanılmıştır. Bu bulgu Balcı ve Apaydın (2009), Baş ve Özturan-Sağırılı (2017), Çiltaş, Güler ve Sözbilir (2012), Gökmen ve diğerleri (2007), Koşar ve diğerleri (2017), Sert ve diğerlerinin (2012) bulgularıyla örtüşmektedir. Bununla birlikte çalışmada yer alan tezlerden sadece iki tanesinin karma yöntemle yapılmış olması ve bu sebeple ikisinde görüşme yönteminin veri toplama aracı olarak kullanılmış olması da örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tezlerdeki önemli bir eksiklik olarak görülebilmektedir. Ayrıca tezlerde kullanılan örnekleme yöntemleri çoğunlukla basit seçkisiz ve tabakalı örnekleme yöntemleridir. Bu bulgu Koşar ve diğerlerinin (2017) araştırma bulgularıyla da örtüşmekte, ancak Sert ve diğerleri (2012) ve Gökmen ve diğerlerinin (2007) bulgularıyla örtüşmemektedir. Yani örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tezlerde örnekleme yöntemlerinde basit seçkisiz ve tabakalı sıklıkla kullanılan örnekleme yöntemi iken, bu bulguyla örtüşmeyen çalışmalarda ise daha az kullanılan örnekleme yöntemidir. Bu araştırmadaki bir diğer bulgu ise birçok tezde örnekleme yöntemine ilişkin olarak herhangi bir bilginin yer almamasıdır ve bu durum

diğer araştırmalarla benzerlik göstermektedir (Gökmen ve diğerleri, 2007, Koşar ve diğerleri, 2017).

Çalışmanın son bulgusu ise örgütsel vatandaşlık davranışı konusundaki tezlerdeki analiz yöntemlerine ilişkindir. Bu çalışmadaki yer alan tezlerde betimsel istatistik, Anova, t-testi ve regresyon sıklıkla kullanılmaktadır. Bu bulgu Baş ve Özturan-Sağırli (2017), Gökmen ve diğerleri (2007) ve Sert ve diğerlerinin (2012) çalışmalarındaki bulgularla örtüşmektedir. Çalışmada yer alan tezlerden iki tanesinde görüşme yönteminin kullanılması ve dolayısıyla verilerin analizinde içerik analizinin sınırlı olarak yer alması önemli bir eksiklik olarak görülebilmektedir. Bu durum Balcı ve Apaydın (2009), Baş ve Özturan-Sağırli (2017), Koşar ve diğerleri (2017) ve Sert ve diğerlerinin (2012) araştırma bulgularıyla örtüşürken, Gökmen ve diğerlerinin (2007) araştırma bulgularıyla örtüşmemektedir.

Bu çalışmada, Türkiye’de 2000-2017 yılları arasında örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılan tezlerin kapsamlı ve bütüncül bir şekilde incelenmesi ve bu konuda yapılan tezlerin ortak ve farklı yönlerini belirlemek amaçlanmıştır. Böylece bu araştırmanın bulgularıyla, bundan sonra örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda araştırma yapacak olan araştırmacılara çalışmalarını planlamalarına yardımcı olunabilecektir. Bu çalışmanın sonuçlarına dayalı olarak sonrasında örgütsel vatandaşlık davranışı konusunda yapılacak çalışmaların örneklem bölgelerinin çeşitlendirilmesi, verilerin toplandığı okul ve katılımcı türlerinin farklılaştırılması, araştırma yöntemlerinde, desenlerinde, verilerin toplandığı katılımcılarda, veri toplama araçlarında ve verilerin analizinde çeşitlemeye gidilmesi önerilebilecek öncelikli konular arasında yer almaktadır. Bu önerilerin arasında nitel araştırma yöntemlerinin de örgütsel vatandaşlık davranışının araştırılmasında işe koşulması önceliklidir. Çünkü örgütsel vatandaşlık davranışı gibi rol fazlası davranışların incelendiği çalışmalarda gözlem veya görüşme gibi veri toplama araçlarıyla derinlemesine veriler elde edilmesi oldukça önemli görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akgüney, E. (2014). *Öğretmenlerin örgütsel adalet algılamaları ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Alawamleh, H. S. (2013). The impact of the administrative hypocrisy on the career path from the perspective of the administrative staff at Al-Balqa’ Applied University. *International Journal of Business and Social Science*, 4(11), 120-132.
- Allen, N.J., ve Meyer, J.P. (1990). The measurement and antecedents of affective, continuance, and normative commitment to the organization. *Journal of Occupational Psychology*, 63(1), 1-18.
- Altıntaş, F. Ç. (2006). Hizmet çalışanları olarak hemşirelerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarını belirlemeye yönelik bir analiz. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 81-90.
- Arlı, D. (2011). *Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarının örgüt kültürü algıları ve örgütsel güven düzeyleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Balay, R. (2000a). *Özel ve resmi liselerde yönetici ve öğretmenlerin örgütsel bağlılığı: Ankara ili örneği* (Yayımlanmış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Balay, R. (2000b). *Yönetici ve öğretmenlerde örgütsel bağlılık*. Ankara: Nobel.
- Balcı, A., ve Apaydın, Ç. (2009). Türkiye’de eğitim yönetimi araştırmalarının durumu: Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi dergisi örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(59), 325-343.
- Baş, F., ve Özturan-Sağırılı, M. (2017). Türkiye’de eğitim alanında üstbilis odaklı yapılan makalelere yönelik bir içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 42(192), 1-33.
- Belenkuyu, C., ve Yücel, C. (2017). Örgütsel vatandaşlık. İçinde S. Özdemir ve N. Cemaloğlu (Eds.), *Örgütsel davranış ve yönetimi* (ss. 331-359). Ankara: Pegem Akademi.
- Beşiktaş, İ. (2009). *İş tatmini ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi İstanbul
- Beycioğlu, K., ve Şahin, İ. (2017). Liderlik ve etkileme süreci. İçinde S. Özdemir ve N. Cemaloğlu (Eds.), *Örgütsel davranış ve yönetimi* (ss. 129-148). Ankara: Pegem Akademi.
- Brunsson, N. (2002). *The organization of hypocrisy: Talk, decisions and action in organizations* (2nd ed.). Oslo: Copenhagen Business School Press.
- Buluç, B. (2013). Örgüt kültürü ve iklimi. İçinde S. Özdemir (Ed.), *Eğitim yönetiminde kuram ve uygulama* (ss. 101-130). Ankara: Pegem Akademi.

- Butler, J. K. (1991). Toward understanding and measuring conditions of trust: evolution of conditions of trust inventory. *Journal of Management*, 17, 643-663.
- Bülbül, A. (2010). *Çalışanların örgütsel adalet algısının, örgütsel vatandaşlık ve örgütsel bağlılığa etkisi üzerine bir çalışma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (Geliştirilmiş 11. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çakıroğlu, K. (2016). *Okul yöneticilerinin etik liderlik davranışları ile öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Çelik, O. T. (2017). *Ortaokul öğretmenlerinin örgütsel politika algularıyla örgütsel bağlılıkları ve örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişkinin analizi* (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Çiltaş, A., Güler, G., ve Sözbilir, M. (2012). Türkiye’de matematik eğitimi araştırmaları: Bir içerik analizi çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 565-580.
- Dağlı, E. ve Çalık, T. (2016). İlköğretim okullarında müdürlerin kullandıkları etkileme taktiklerinin öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları ve okul farkındalığı ile ilişkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22(1), 29-58. doi: 10.14527/kuey.2016.002
- Demir, A. (2014). *Örgütsel vatandaşlık davranışının öncülü olarak okul yöneticilerinin kullandıkları güç kaynakları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Dönmez, B. (2013). Motivasyon. İçinde S. Özdemir (Ed.), *Eğitim yönetiminde kuram ve uygulama* (ss. 185-229). Ankara: Pegem Akademi.
- Erdoğan, İ. (2015). *Eğitimde değişim yönetimi* (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ergün, M. (2017). İtibar yönetimi. İçinde S. Özdemir ve N. Cemaloğlu (Eds.), *Örgütsel davranış ve yönetimi* (ss. 149-178). Ankara: Pegem Akademi.
- Farh, J., Zhong, C., ve Organ, D. W. (2004). Organizational citizenship behavior in the People’s Republic of China. *Organizational Science*, 15(2), 241-253.
- Finnemore, M. (2009). Legitimacy, hypocrisy, and the social structure of unipolarity: Why being a unipole isn’t all it’s cracked up to be. *World Politics* 61(1), 58-85. doi: 10.1017/S0043887109000082
- French, J. P., Jr., ve Raven, B. (1959). The bases of social power. In D. Cartwright (Ed.), *Studies in social power*. Michigan-Ann Arbor: Institute for Social Research.
- Ghoshal, S., Bartlett, C., ve Moran, P. (1999). A new manifesto for management. *Sloan Management Review*, 40(33), 9-20.

- Gökmen, Ö. F., Uysal, M., Yaşar, H., Kırksekiz, A., Güvendi, G. M., ve Horzum, M. B. (2017). Türkiye'de 2005-2014 yılları arasında yayınlanan uzaktan eğitim tezlerindeki yönetsel eğilimler: Bir içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 42(189), 1-25.
- Graham, J. W. (1991). An essay on organizational citizenship behavior. *Employee Responsibilities and Rights Journal*, 4, 249-270.
- Handy, C. B. (1981). *Understanding organizations* (2nd ed.). London: Hazell Watson & Viney Ltd, Aylesbury, Bucks Set in Monotype Times.
- Harrison, R. (1972). Understanding your organization's character. *Harvard Business Review*, 50(23), 119-128.
- Hofstede, G. (1997). *Cultures and organizations* (2nd ed.). USA: McGraw-Hill Companies.
- Kamer, M. (2001). *Örgütsel güven, örgütsel bağlılık ve örgütsel vatandaşlık davranışlarına etkileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Karaman, K., Yücel, C., ve Dönder, H. (2008). Öğretmen görüşlerine göre, okullardaki bürokrasi ile örgütsel vatandaşlık arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 14(53), 49-74.
- Kılıçoğlu, G., Yılmaz, D., ve Karadağ, E. (2014). Organizational hypocrisy in educational organizations: Do talk and decisions lead to inconsistent actions in schools? *European Conference on Educational Research, Porto, Portekiz, 1 - 5 September 2014*.
- Kondakçı, Y. (2017). Eğitim kurumlarında örgütsel sosyalizasyon: Kuram, yöntem ve uygulama. İçinde S. Özdemir ve N. Cemaloğlu (Eds.), *Örgütsel davranış ve yönetimi* (ss. 33-54). Ankara: Pegem Akademi.
- Konovsky, M. A., ve Organ, D. W. (1996). Dispositional and contextual determinants of organizational citizenship behavior. *Journal of Organizational Behavior*, 17, 253-266.
- Korkmaz, M. (2005). İlköğretim okullarında örgütsel sağlık ile öğrenci başarısı arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (44), 529-548.
- Koşar, D. (2016). Liderlerin etkileme taktikleri. İçinde N. Güçlü (Ed.), *Eğitim yönetiminde liderlik: Teori, araştırma ve uygulama* (ss. 217-244). Ankara: Pegem Akademi.
- Koşar, D., ve Koşar, S. (2017). Örgütsel ikiyüzlülük. İçinde S. Özdemir ve N. Cemaloğlu, *Örgütsel davranış ve yönetimi* (ss. 595-617). Ankara: Pegem Akademi.
- Koşar, D., ve Yalçınkaya, M. (2013). Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarının yordayıcıları olarak örgüt kültürü ve örgütsel güven. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(4), 603-627.

- Koşar, D., Er, E., Kılınç, A. Ç., ve Koşar, S. (2017). Öğretmen liderliğine ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesi: Bir içerik analizi çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 29-46. doi: 10.29129/inujse.317712
- Koşar, S. (2008). *İlköğretim okulu yöneticilerinin yönetimde gücü kullanma stilleri ile örgüt kültürü arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Koşar, S., ve Çalık, T. (2011). Okul yöneticilerinin yönetimde gücü kullanma stilleri ile örgüt kültürü arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(4), 581-603.
- Kurtulmuş, M. (2014). *Farklılıkların yönetiminin öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarına ve vatandaşlık davranışlarına etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Laçinoğlu, Z. (2010). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin örgütsel adalet algıları ile bazı örgütsel davranışlar arasındaki ilişki (Sakarya ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Memduhoğlu, H. B., ve Yılmaz, K. (2010). *Yönetimde yeni yaklaşımlar* Ankara: Pegem Akademi.
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook* (2nd ed.). USA: SAGE.
- Mintzberg, H. (1983). *Power in and around organizations*. USA: Prentice-Hall, Inc.
- Oktay, M. (1996). *İşletmeler için: Davranış bilimlerine giriş*, İstanbul: Der.
- Organ, D. W. (1988). *Organizational citizenship behavior: The good soldier syndrome*. Lexington, MA: Lexington Books.
- Organ, D. W. (1990). The motivational basis of organizational citizenship behavior. In B. M. Staw ve L. L. Cummings (Eds.), *Research in Organizational Behavior* (pp. 43-72). Greenwich: JAI.
- Organ, D. W. (1997). Organizational citizenship behavior: It's construct clean-up time. *Human Performance*, 10(2), 85-97.
- Ölçüm-Çetin, M. (2004). *Örgütsel vatandaşlık davranışı*. Ankara: Nobel.
- Örücü, D. (2013). Örgütsel değişimin yönetimi. İçinde S. Özdemir (Ed.), *Eğitim yönetiminde kuram ve uygulama* (ss. 445-479). Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir, S. (2013). *Eğitimde örgütsel yenileşme* (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir, S. (2017). Örgütsel değişim. İçinde S. Özdemir ve N. Cemaloğlu (Eds.), *Örgütsel davranış ve yönetimi* (ss. 249-277). Ankara: Pegem Akademi.
- Özer, S. (2009). *Eğitim örgütlerinde lider davranış biçimleriyle örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

- Recepoğlu, E. (2011). *Öğretmen algularına göre okul müdürlerinin mizah tarzları ile öğretim liderliği davranışları ve okulun örgütsel sağlığı arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Recepoğlu, E. (2017). Mizah. İçinde S. Özdemir ve N. Cemaloğlu (Eds.), *Örgütsel davranış ve yönetimi* (ss. 475-508). Ankara: Pegem Akademi.
- Schein, E. H. (1985). *Organizational culture and leadership* (1st ed.). San Fransisco: Jossey Bass Inc.
- Serin, M. K., ve Buluç, B. (2014). Sınıf öğretmenlerinin değer algıları ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), 273-290.
- Sert, G., Kurtuluş, M., Akıncı, A., ve Seferoğlu, S. S. (2012, Şubat). Öğretmenlerin teknoloji kullanma durumlarını inceleyen araştırmalara bir bakış: Bir içerik analizi çalışması. *Akademik Bilişim, 1-3 Şubat 2012, Uşak Üniversitesi, Uşak*.
- Sezgin, F. (2005). Örgütsel vatandaşlık davranışları: Kavramsal bir çözümleme ve okul açısından bazı çıkarımlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 317-339.
- Smith, C. A., Organ, D. W., ve Near, J. P. (1983). Organizational citizenship behavior: its nature and antecedents. *Journal of Applied Psychology*, 68, 653-663.
- Somech, A., ve Drach-Zahavy, A. (2004). Exploring organizational citizenship behavior from an organizational perspective: The relationship between organizational learning and organizational citizenship behavior. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 77, 281-298.
- Şişman, M. (2002). *Örgütler ve kültürler*. Ankara: Pegem A.
- Tavşancıl, E., ve Aslan, A. E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon.
- Terzi, A. R. (1999). *Özel ve devlet liselerinde örgüt kültürü* (Yayımlanmış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Wagner, S.L., ve M.C. Rush. (2000). Altruistic organizational citizenship behavior: Context, disposition and age. *Journal of Social Psychology*, 140(3), 379-392.
- Yılmaz, H. (2017). *Eğitim kurumlarında örgütsel vatandaşlık davranışı üzerinde otantik liderlik, Makyavelizm ve Johari penceresinin etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Yukl, G. (2013). *Leadership in organization* (8th ed.). New Jersey: Pearson.
- Yukl, G., ve Falbe, C. M. (1990). Influence tactics and objectives in upward, downward, and lateral influence attempts. *Journal of Applied Psychology*, 75(2), 132-140.
- Yukl, G., ve Tracey, J. B. (1992). Consequences of influence tactics used with subordinates, peers, and the boss. *Journal of Applied Psychology*, 77(4), 525-535.

- Yücel, F. G. (2006). *Öğretmenlerde mesleki tükenmişlik ve örgütsel vatandaşlık davranışı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Zengin, M. (2011). *İlköğretim okullarında örgütsel güven ile öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

SUMMARY

Purpose

The purpose of this research is to analyze the dissertations on organizational citizenship behaviors conducted in Turkey between 2000-2017 thoroughly and holistically and reveal out the similarities and differences among these dissertations. In the light of this aim, answers were searched for the following sub aims: How are the dissertations' distributions on organizational citizenship according to (i) publishment dates, (ii) university types, (iii) sampling regions, (iv) publishment types, (v) education level (vi) the study subject areas and the variable types (vii) methods (viii) data collection tools, (ix) sampling methods and (x) analysis method?"

Method

In this study, one of the content analysis forms which is descriptive content analysis and categorical analysis techniques were used. Categorical analysis is the division of a message into units and grouping as categories according to the criterions that were determined previously and added during the analysis (Tavşancıl and Aslan, 2001). The population of the study is composed of the dissertations on organizational citizenship behavior conducted between 2000 and 2017 that are found in Council of Higher Education Thesis Center. The sample of the study is composed of 74 thesis (masters and doctoral) that meet the criteria set of the study, conducted in Turkey and open to access. In order to collect data The Form for Analyzing Studies on Organizational Citizenship was prepared. In order to analyze the data, categorical analysis technique which is one of the content analysis types is used. Research was done according to the key words, title, abstract, directory, and education subjects. Repeated publications and the studies that are not related to the purpose of the study removed from the data set. The categorical analyzes are based on the statements of the authors stated in the dissertations.

Findings

When the results of the study are examined, the dissertations on one of the most important educational administration subjects which is organizational citizenship are seen to be conducted via similar scientific research tradition. As the dissertations are generally examined, it is seen that no thesis were conducted between 2000 and 2004; most of the dissertations were conducted in public universities; they were mostly conducted in İstanbul, Aegean and West Anatolia regions, there have been more masters dissertations on the subject; analysis were mostly done according to the demographic variables, quantitative methods were mostly used, data were often collected via questionnaires, simple random sampling was mainly preferred; descriptive analysis, Anova and t-test analysis methods were mostly used. The results of this research will be helpful for the researchers that will conduct researches on organizational citizenship. Based on the results of the study, it can be offered that researches on organizational citizenship behaviors can be conducted via various sampling regions, different school and participant types, methods, designs, data collection tools, data analysis methods. Among these proposals, qualitative research methods are also top priority in the search for organizational citizenship behavior.